

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Кам'янець-Подільський
2024

УДК 378.147:001(076)

ББК 74.58+72я73

М54

Рекомендувала вчена рада Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, протокол №2 від 29 лютого 2024 року.

Рецензенти:

Анатолій ФІЛІНЮК, доктор історичних наук, професор кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Володимир ГОЦУЛЯК, доктор політичних наук, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук Хмельницького національного університету.

Тетяна ГРУБІ, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

М54 **Методичні рекомендації до виконання курсових робіт для здобувачів вищої освіти спеціальності 052 Політологія [Електронний ресурс] / уклад.: О. В. Віннічук, Л. А. Руда. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 44 с.**

Електронна версія посібника доступна за покликанням:

URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7939>

Методичні рекомендації розроблені з метою ознайомлення студентів з вимогами щодо виконання, оформлення та захисту курсових робіт. В методичних вказівках розкрито основні етапи написання курсових робіт, вимоги щодо їх змісту та оформлення, приклади оформлення літературних джерел та покликань на них.

Методична рекомендації призначені для викладачів-керівників курсових робіт та здобувачів вищої освіти освітнього ступеню «бакалавр» спеціальності 052 «Політологія».

УДК 378.147:001(076)

ББК 74.58+72я73

© укладачі: Віннічук О. В., Руда Л. А., 2024

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
2. АЛГОРИТМ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)	6
2.1. Підготовчий етап виконання курсової роботи (проекту).....	6
2.2. Етап роботи над змістом	8
2.3. Завершальний етап виконання курсової роботи (проекту)	9
3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ).....	12
3.1. Титульний аркуш роботи	12
3.2. Зміст	13
3.3. Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів	13
3.4. Основна частина (вступ, розділи, висновки).....	14
3.4.1. Вступ	14
3.4.2. Розділи курсової роботи (проекту)	14
3.4.3. Висновки	15
3.5. Список використаної літератури	15
3.6. Додатки	15
4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)	16
4.1. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи (проекту)..	16
4.2. Оформлення заголовків.....	17
4.3. Оформлення ілюстрацій та таблиць.....	18
4.4. Додатки	20
5. ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ПОКЛИКАНЬ	21
6. ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)	23
7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

ДОДАТКИ.....	29
Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи (проєкту).....	29
Додаток Б. Зразок оформлення змісту курсової роботи (проєкту)	30
Додаток В. Приклади оформлення бібліографічного опису в списках використаних джерел	31
Додаток Г. Мовні кліше та конструкції, що використовуються у наукових працях	37

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти спеціальності 052 Політологія Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Положення про науково-дослідну роботу здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Статуту університету (нова редакція), Концепції розвитку наукової та інноваційної діяльності К-ПНУ.

Однією з форм виконання науково-дослідної роботи здобувачами вищої освіти спеціальності 052 Політологія є підготовка курсової роботи (проєкту).

Курсова робота (проєкт) є одним із видів індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти, передбачених навчальним планом підготовки фахівців спеціальності 052 Політологія.

Курсові роботи (проєкти) виконують з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, та їх застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання

Основними завданнями курсової роботи (проєкту) є:

- систематизація, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із фаху та застосування їх під час вирішення конкретних наукових, технічних, економічних, виробничих й інших завдань;
- розвиток навичок самостійної роботи і оволодіння методикою дослідження, пов'язаної з темою роботи.

2. АЛГОРИТМ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Процес виконання курсової роботи (проєкту) передбачає підготовчу роботу, роботу над змістом та завершальний етап виконання курсової роботи (проєкту) та презентація результатів дослідження. Кожний з етапів має свою специфіку та логічну послідовність.

2.1. Підготовчий етап виконання курсової роботи (проєкту)

Підготовчий етап виконання курсової роботи (проєкту) розпочинається з вибору теми дослідження і завершується складанням плану роботи (див. рис. 1).

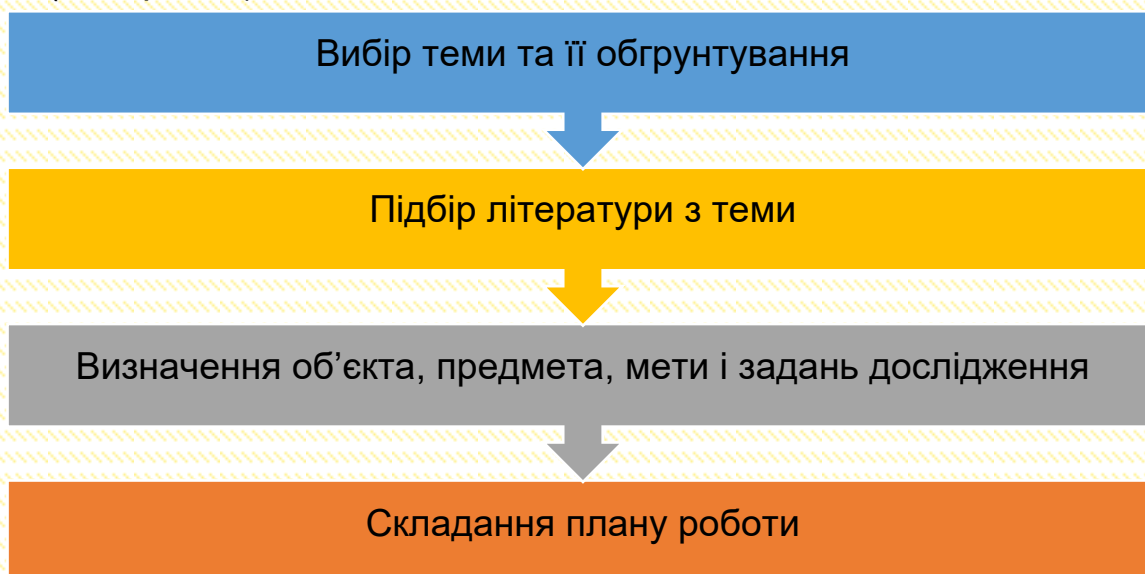

Рис. 1. Структура підготовчого етапу виконання курсової роботи (проєкту)

Виконання курсової розпочинається з **вибору** здобувачем вищої освіти **теми роботи**.

Здобувачі мають право вільного вибору теми курсової роботи (проєкту) із запропонованого кафедрою переліку або запропонувати свій варіант теми.

Під час вибору теми курсової роботи (проєкту) здобувач вищої освіти враховує її актуальність, пізнавальний інтерес, можливість подальшого детальнішого дослідження проблеми.

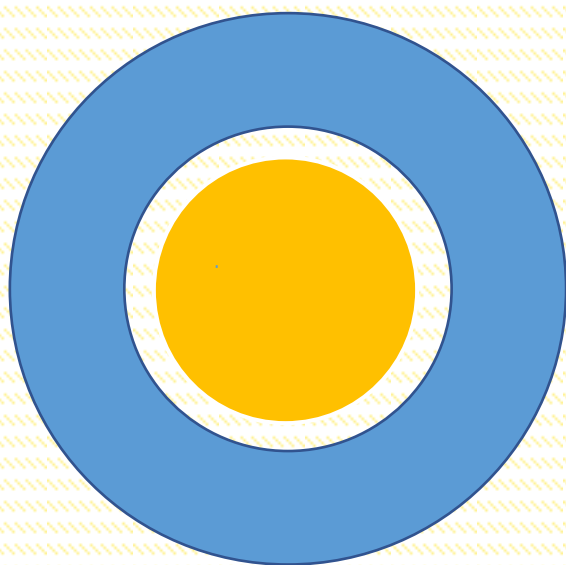
Назва курсової роботи (проєкту) має бути стислою, конкретною, чіткою, відповідати суті досліджуваної проблеми, предмету дослідження і змісту виконаної роботи. Іноді для більшої конкретизації до назви можна додати невеликий (4-6 слів) підзаголовок.

При формуванні списку літератури з теми роботи потрібно врахувати її актуальність та новизну.

При з'ясуванні **об'єкта, предмета і мети** дослідження необхідно пам'ятати, що вони логічно пов'язані з темою дослідження.

Об'єкт дослідження – предмет, процес або явище, тобто, все те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Об'єкт має безпосередній зв'язок з предметом дослідження, але не є його синонімом.

Предмет дослідження розглядається в межах об'єкта, це його окреме питання або проблема (див. рис. 2).

Об'єкт дослідження

Предмет дослідження

Рис. 2. Співвідношення об'єкта і предмета дослідження

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Визначена мета дослідження впливає на формування **завдань дослідження**. У курсовій роботі (проєкті) найчастіше ставлять 3-4 завдання.

На основі визначеної мети та завдань дослідження, ознайомлення з науковою та навчальною літературою, які будуть використовуватися в процесі підготовки проєкту, складається та погоджується з науковим керівником розгорнутий план курсової роботи (проєкту). Під час написання роботи план може змінюватися.

Назви розділів та підрозділів в основній частині курсової роботи (проєкту) повинні відповідати пунктам плану роботи.

2.2. Етап роботи над змістом

Основний етап підготовки курсової роботи (проєкту), або етап роботи над змістом передбачає:

- написання чернетки роботи і висловлює свої міркування з визначених питань;
- роботу над висновками
- оформлення науково-довідковий апарат (покликання, список використаних джерел і літератури) (див. рис. 3).

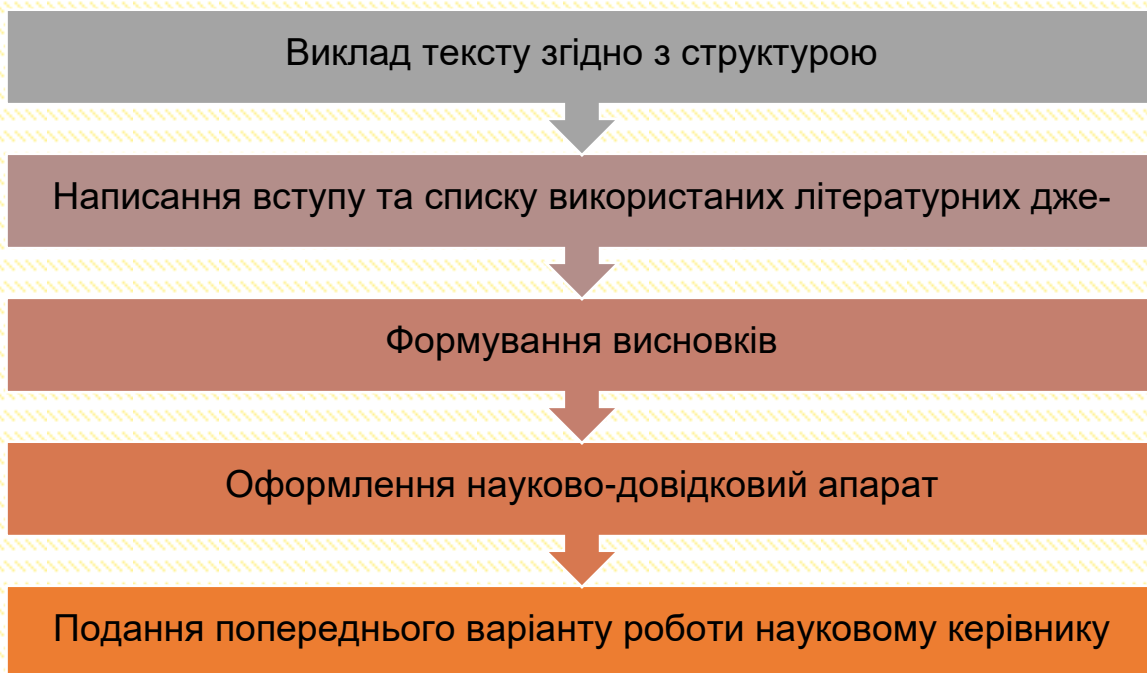

Рис. 3. Структура основного етапу виконання курсової роботи (проєкту)

Після затвердження плану курсової роботи (проєкту) виконавець курсової роботи розпочинає роботу над текстом роботи. В процесі написання тексту роботи автор формує список використаних літературних джерел, відповідно до використання, та покликання на ці джерела в тексті роботи. Кожну завершену частину роботи автор курсової роботи (проєкту) обговорює та погоджує з науковим керівником.

Після написання основного тексту формулюються висновки та завершується написання вступу роботи. Після оформлення списку використаних джерел робота подається керівнику на попередню перевірку.

2.3. Завершальний етап виконання курсової роботи (проєкту)

На завершальному етапі здобувач вищої освіти:

- вносить правки відповідно до зауважень керівника;
- виконує остаточний варіант роботи з огляду на чинні вимоги до оформлення такого виду індивідуального завдання;
- подає роботу керівникові;
- проходить перевірку роботи на унікальність;
- захищає курсову роботу (проєкт) (див. рис. 4).

Рис. 4. Структура завершального етапу виконання курсової роботи (проєкту)

Не пізніше ніж за 3 тижні до захисту курсову роботу (проєкт) подають науковому керівникові для перевірки змісту та структури, дотримання академічної доброчесності, внесення необхідних правок.

Курсові роботи (проєкти), які за висновком наукового керівника заслуговують на позитивну оцінку, рекомендують до захисту.

Роботи, які за попередньою оцінкою наукового керівника не мають підстав для позитивної оцінки, до захисту не допускають і передають здобувачеві вищої освіти для подальшого доопрацювання.

Курсову роботу (проєкт) – подають на кафедру у двох примірниках: перший – друкований, другий на електронному носії одним суцільним файлом. Електронна версія курсової роботи (проєкту) має бути ідентичною паперовій.

Термін подання чистових варіантів робіт на кафедру, а також графік їх захистів визначає кафедра відповідно до графіка освітнього процесу.

Перевірка роботи на наявність ознак академічного плагіату обов'язково передує всім іншим процедурам розгляду та відбувається за допомогою програмно-технічного засобу на базі онлайн-сервісу з яким було укладено відповідний договір.

Оцінка унікальності роботи визначається шляхом співвідношення % унікальності до загального обсягу матеріалу (для курсової роботи (проєкту) допускається не менше 30% унікальності).

У разі, якщо за результатами перевірки встановлено коректність посилань на першоджерело для текстових та/або ілюстративних записів, то робота вважається такою, що пройшла внутрішнє рецензування і допускається до захисту.

У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності, зокрема наявності в роботі академічного плагіату, призначена особа подає вмотивовані висновки та звіт на засідання кафедри, яка ухвалює остаточне рішення у вигляді надання дозволу до захисту роботи, відправлення роботи для доопрацювання (або про видачу іншого варіанту завдання для курсової роботи (проєкту), або відхилення без права подальшого розгляду.

Захист курсових робіт (проєктів) проводять публічно перед комісією у складі не менше трьох викладачів кафедри, зокрема й керівника курсової роботи (проєкту)

Процедура захисту передбачає:

- доповідь здобувача вищої освіти про зміст роботи;
- запитання до автора;
- відповіді здобувача вищої освіти на запитання осіб, присутніх на захисті;
- виступ керівника курсової роботи (проєкту);
- прикінцеве слово здобувача вищої освіти;
- ухвала комісії про оцінку роботи.

Захист курсової роботи (проєкту) може супроводжуватися демонстрацією ілюстративних матеріалів, зокрема з використанням мультимедійного обладнання.

Для захисту курсової роботи (проєкту) здобувач вищої освіти готує виступ, як правило, до 10 хвилин.

У разі незгоди з результатами захисту курсової роботи (проєкту) здобувач вищої освіти в день оголошення оцінки може звернутися до комісії, яка проводила оцінювання, із заявою. Рішення щодо висловленої здобувачем незгоди приймає комісія. Якщо здобувач вищої освіти не погоджується з рішенням комісії та вважає, що мало місце порушення процедури захисту, він може подати письмову заяву декану факультету, який своїм рішенням формує комісію для розгляду питання щодо дотримання процедури. У разі підтвердження викладених у заяві здобувача вищої освіти обставин за розпорядженням ректора (проректора з науково-педагогічної роботи) проводять новий захист з іншим складом комісії.

3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Курсова робота (проєкт) містити визначений перелік структурних елементів, що мають відповідати орієнтованому обсягу роботи (див. табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення структурних частин курсової роботи (проєкту) та їх обсягу

Назва структурної частини роботи	Обсяг, що рекомендується
титульний аркуш	1 сторінка
зміст	1 сторінка
перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності)	1 сторінка
основна частина:	20-30 сторінок
вступ	2-3 сторінки
розділи	2-3 розділи
висновки	1,5-2 сторінки
список використаної літератури / список використаних джерел і літератури;	Не менше 20 позицій
додатки	Не більше половини обсягу роботи

3.1. Титульний аркуш роботи

Титульний аркуш містить:

- найменування міністерства, якому підпорядкований заклад вищої освіти;
- назву закладу вищої освіти, факультету, кафедри, на якій виконана курсова робота (проєкт);
- тему роботи;
- курс, групу, шифр і назву спеціальності;
- прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти;
- науковий ступінь, вчене звання, посаду, прізвище та ініціали керівника;

- кількість балів (оцінку за національною шкалою, оцінку ЄКТС) за курсову роботу (проект);
- прізвище та ініціали, підписи членів екзаменаційної комісії;
- місто і рік виконання роботи.

Титульний аркуш не нумерується.

Зразок оформлення титульного аркушу наведено в Додатку А.

3.2. Зміст

Зміст розташовують після титульного аркуша.

Зміст містить назви структурних елементів (вступ, розділи, підрозділи та пункти, висновків, список використаних джерел і літератури, додатки) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок.

Зразок оформлення титульного аркушу наведено в Додатку Б.

3.3. Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів

Переліки умовних позначень слід розташовувати стовпцем за абеткою.

Ліворуч в абетковому порядку наводять скорочення або умовні позначення спочатку українською мовою, а потім іншими мовами (за наявності), а праворуч – їх розшифрування.

Терміни, скорочення, символи, позначення, які повторюють не більше двох разів, до переліку не вносять.

3.4. Основна частина (вступ, розділи, висновки)

3.4.1. Вступ

У вступі подають загальну характеристику курсової роботи (проєкту) в такій послідовності:

- актуальність теми;
- мета і завдання роботи;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження;
- джерельна база дослідження;
- література з теми дослідження;
- практичне значення одержаних результатів;
- структура роботи (вказують кількість розділів і частин, зазначається кількість рисунків і таблиць, кількість джерел у списку використаних джерел і літератури та кількість додатків).

Рекомендований обсяг вступу – до 3 сторінок.

3.4.2. Розділи курсової роботи (проєкту)

Основний текст роботи, зазвичай, містить 2-3 розділи. Поділяти їх на параграфи варто лише у випадку доцільності.

Наприкінці кожного розділу формулюють короткі висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

У розділах основної частини необхідно розкрити зміст використаних термінів і понять, суть досліджуваної проблеми, вирішити поставлені завдання, узагальнити результати дослідження.

Кожен абзац повинен бути об'єднаний однією думкою і відзначений змістовною та стилістичною єдністю.

3.4.3. Висновки

У висновках викладають найважливіші теоретичні та практичні результати, отримані в процесі дослідження наукової проблеми. Висновки обов'язково повинні відповідати меті та конкретним завданням, визначеним і сформульованим у вступі.

Висновки повинні бути чіткими, виразними, віддзеркалювати реальні результати роботи. Висновки не повинні містити цитат та інформації, необґрунтованої в роботі.

Текст висновків можна поділяти на пункти.

Рекомендований обсяг –1,5-2 сторінки друкованого тексту.

3.5. Список використаної літератури

Список використаних джерел і літератури формують одним із таких способів:

- у порядку появи покликань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Список використаних джерел і літератури охоплює, зазвичай, ті джерела, на які були зроблені покликання в роботі, або ті джерела, які віддзеркалюють відповідну тему і знайомі авторів роботи.

Список використаних джерел оформляється відповідно до ДСТУ 8302:2015 (див. Додаток В).

3.6. Додатки

Додатки не є обов'язковим елементом курсової роботи (проєкту).

У додатках вміщують матеріал, який: не може бути розміщений в основній частині тексту роботи через великий обсяг або способи відтворення, але який є необхідним для забезпечення повноти роботи.

Обсяг додатків не повинен перевищувати обсягу курсової роботи (проєкту).

4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

4.1. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи (проєкту)

Курсову роботу (проєкт) оформляють відповідно до державних стандартів України (з огляду на ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення»).

Правила оформлення курсової роботи (проєкту)

Інтервал	Курсову роботу (проєкт) друкують на аркушах білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкового інтервалу.
Шрифт	Рекомендований шрифт – Times New Roman. Кегель – мітел (14 типографських пунктів).
Поля	Поля рядків складають: ліве – 30 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм. Абзац має дорівнювати 1,25 см.
При таких параметрах кількість рядків на сторінці становитиме 28.	

Шрифт має бути чітким, чорного кольору середньої жирності, щільність тексту – однаковою.

Неточності виправляють підчищенням чи зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на цьому ж місці (або між рядками) виправленого тексту. Допускають не більше двох виправлень на одній сторінці.

Текст курсової роботи (проєкту) може бути проілюстрований рисунками, схемами, графіками, діаграмами та таблицями.

Кожну структурну частину курсової роботи (проєкту) розпочинають з нової сторінки.

Сторінки курсової роботи (проєкту) разом із додатками нумерують арабськими цифрами з дотриманням наскрізної нумерації.

Титульна сторінка є частиною загальної нумерації сторінок, проте її не нумерують.

Номер сторінки проставляють у правому верхньому кутку аркуша без крапки в кінці зі збереженням наскрізної нумерації всього тексту.

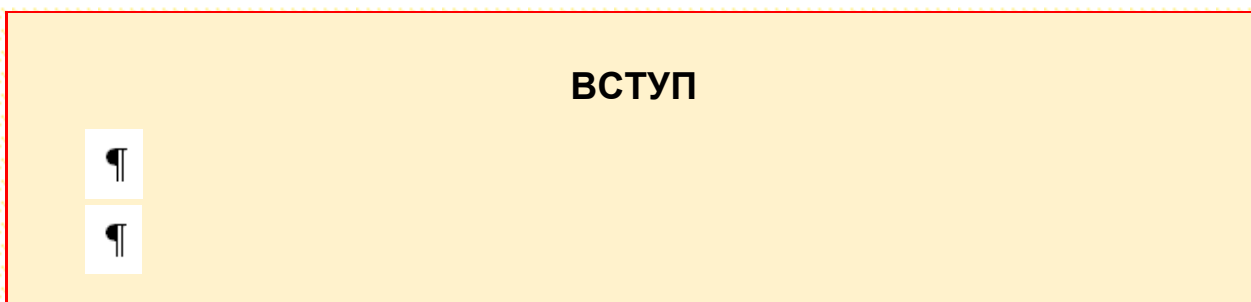
До загального обсягу дисертації не включаються таблиці та ілюстрації, які повністю займають площу сторінки.

4.2. Оформлення заголовків

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами в центрі рядка без крапки в кінці.

Відстань між заголовком та наступним текстом має бути не менше двох рядків (дивитися приклад 1).

Приклад 1:

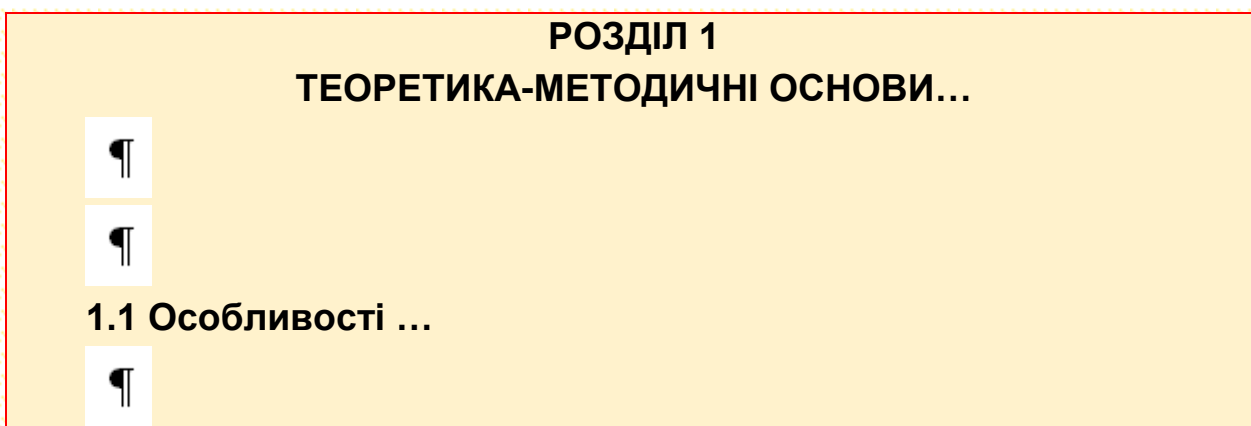

Такі структурні частини курсової роботи (проєкту), як «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ» не мають порядкового номера.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Номер підрозділу формують із номера розділу і порядкового номера підрозділу, між ними ставлять крапку. У кінці номера підрозділу крапку не ставлять. Заголовки підрозділів друкують малими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Після назви підрозділу та наступним текстом має бути один рядок (дивитися приклад 2).

Приклад 2:

Не можна розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

4.3. Оформлення ілюстрацій та таблиць

Ілюстрації (фотографії, креслення, рисунки, схеми, графіки, діаграми, карти тощо) розміщують безпосередньо після тексту, у якому їх згадують уперше, або на наступній сторінці.

На всі ілюстрації (власні чи запозичені) мають бути покликання в роботі. Якщо ілюстрації створені не автором, потрібно обов'язково зазначити джерело їх походження.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації.

За потреби ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (текст під рисунком).

Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках роботи, вносять до загальної нумерації.

Таблиці, рисунки чи креслення, розміри якого більші, ніж формат А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій в додатках. Номер ілюстрації формують із номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між ними ставлять крапку (Дивитися приклад 3).

Приклад 3:

Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу).

Якщо в курсовій роботі (проекті) один рисунок, то його нумерують за загальними правилами.

Таблицю, як правило, розміщують після першого згадування в тексті так, щоб її можна було читати без повороту роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Текст таблиці варто друкувати 12 кеглем з одинарним інтервалом.

Якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не наводять, то в ньому ставлять риску (-).

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) арабськими цифрами. Дозволено нумерувати таблиці в межах розділу. У цьому разі номер таблиці формують із номера розділу та порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, «Таблиця 2.1» – перша таблиця другого розділу.

Таблиці кожного додатка нумерують окремо. Номер таблиці додатка формують із позначення додатка та порядкового номера таблиці в додатку, відокремлених крапкою, наприклад: «Таблиця В.1», тобто перша таблиця додатка В.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Слово «Таблиця» і її назву пишуть з великої літери. Слово «Таблиця» друкують праворуч, над правим верхнім кутом заголовка таблиці один раз. Назви не підкреслюють.

Заголовки колонок повинні розпочинати з великих літер, підзаголовки – з малих, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих – якщо вони самостійні.

Висота рядків – не менше 8 мм.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на іншу сторінку. У такому разі зазначають: Продовження табл...., вказуючи лише номер таблиці (Дивитися приклад 4).

Приклад 4:

Таблиця 2.1

Заголовок таблиці

Прізвище та ім'я президента	Країна	Термін перебування при владі		Прізвище та ім'я прем'єр міністра	Термін перебування при владі	
		дата інавгурації	дата завершення повноважень		дата призначення	дата завершення повноважень

4.4. Додатки

Додатки оформляють як продовження курсової роботи (проєкту) на прикінцевих її сторінках у порядку покликань у тексті.

Посередині рядка над заголовком великими літерами друкують слово «ДОДАТКИ». Кожен додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами (із першої великої) симетрично щодо тексту сторінки.

Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б і т. д.

Один додаток позначають як Додаток А.

5. ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ПОКЛИКАНЬ

У курсовій роботі (проєкті) обов'язково роблять покликання на використані джерела й літературу відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Для підтвердження власних аргументів покликанням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи того друкованого твору варто наводити цитати. Покликання на наукові літературні джерела в тексті наводять у квадратних дужках. Цифри в дужках відповідають порядковому номеру джерела в списку використаної літератури.

Приклади оформлення покликань

Зразок покликання	Схематичний опис оформлення покликання
Якщо конструкція речення вимагає знаку пунктуації, він ставиться після покликання без пропусків	
Текст або цитата [8], текст.	Текст або цитата – пробіл – відкриваюча квадратна дужка – номер покликання – закриваюча квадратна дужка – розділовий знак – пробіл – текст.
Якщо покликання ставиться в кінці речення, крапка ставиться після покликання без пробілу	
Текст або цитата [8].	Текст або цитата – відкриваюча квадратна дужка – номер покликання – закриваюча квадратна дужка – крапка.
Покликання при цитуванні окремого фрагменту тексту слід вказувати номер сторінки (або сторінок), на якій знаходиться цитата	
Текст або цитата [8, с. 15].	Текст або цитата – пробіл – відкриваюча квадратна дужка – номер покликання – кома – пробіл – «с» – крапка – пробіл – номери сторінок – закриваюча квадратна дужка).
Якщо в тексті подається покликання відразу на кілька джерел, їх номери оформляються через крапку з комою в одних квадратних дужках.	
Текст [1; 5]	Текст або цитата – відкриваюча квадратна дужка – номер першого покликання – крапка з комою – пробіл – номер другого покликання – закриваюча квадратна дужка.

Покликання ставиться після цитати, якщо пояснювальний текст передує їй або вставлений в середину	
Пояснення автора: «Текст цитати» [5]	Текст – дві крапки – пробіл – відкриваючі лапки – цитата – закриваючі лапки – пробіл – відкриваюча квадратна дужка – покликання – закриваюча квадратна дужка – розділовий знак.
«Текст цитати», – пояснення автора, – «текст цитати» [5].	Відкриваючі лапки – цитата – закриваючі лапки – кома – пробіл – тире – пробіл – текст автора – кома – пробіл – тире відкриваючі лапки – цитата – закриваючі лапки – пробіл – відкриваюча квадратна дужка – покликання – закриваюча квадратна дужка – розділовий знак.
Покликання ставиться після пояснювального тексту, якщо пояснення розміщене відразу за цитатою.	
«Текст цитати», – пояснення автора [5]	Відкриваючі лапки – цитата – закриваючі лапки – кома – пробіл – тире – текст автора – пробіл – відкриваюча квадратна дужка – покликання – закриваюча квадратна дужка – розділовий знак.

Правила і рекомендації покликань на роботи інших авторів:

1. При покликанні на інших авторів слід вказувати не тільки прізвище, але й ініціали автора.
2. У наукових текстах прийнято вказувати ініціали цитованих авторів перед прізвищем, а не після нього.
3. Не рекомендується писати імена цитованих авторів цілком, навіть якщо їх імена добре відомі (Приклад: М. Вебер, а не Макс Вебер).
4. Не рекомендується починати абзац з ініціалів та прізвища цитованого автора.
5. Ініціали цитованого автора слід відокремлювати від прізвища пробілом. Щоб уникнути розриву прізвища та ініціалів при перенесенні слів на наступний рядок, рекомендується відокремлювати прізвище від ініціалів нерозривним пробілом (вставка спеціального знаку поєднанням клавіш (зазвичай це клавіші «Ctrl» + «Shift» + «Пробіл»)).

У разі використання запозиченого матеріалу без покликання на автора та джерело курсову роботу (проект) вважають плагиатом (оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства) і знімають із захисту.

6. ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Результати захисту курсової роботи (проєкту) оцінює комісія за національною» шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ЄКТС.

Рейтингову оцінку за курсову роботу (проєкт) формують дві оцінювальні складові і визначають згідно з вимогами до написання і захисту курсової роботи (проєкту):

- перша складова – оцінювання якості виконання роботи та дотримання графіку її виконання;
- друга складова – оцінювання якості захисту курсової роботи (проєкту) – ступінь володіння матеріалом, аргументованість рішень, вміння захищати свої погляди тощо.

Критерії оцінки курсової роботи (проєкту):

1. Визначення актуальності, мети і завдань роботи.

Основні проблеми 1 критерію:

- робота не є актуальною на момент її написання / актуальність не розкрита в повному обсязі;
- невірно визначені мета та завдання дослідження / завдання дослідження не відповідають меті дослідження.

2. Структура, зміст роботи та ступінь розкриття теми роботи.

Основні проблеми 2 критерію:

- нелогічно побудована структура роботи / структура роботи не дозволила висвітлити мету роботи в повному обсязі;
- структура роботи є логічною проте зміст її частин не висвітлює поставлені завдання;
- не дотримання принципів академічної доброчесності.

3. Рівень аналізу наукової літератури.

Основні проблеми 3 критерію:

- в роботі не використовуються сучасні наукові доробки вітчизняних та/або закордонних науковців;

- список використаних літературних джерел не відповідає завданням роботи;
- в списку літературних джерел наведені наукові доробки вітчизняних та/або закордонних науковців проте на ці праці не здійснено покликання в самій роботі.

4. Обґрунтованість, чіткість висновків і пропозицій.

Основні проблеми 4 критерію:

- обґрунтованість узагальнень, висновків і пропозицій;
- в роботі відсутні висновки або ж вони некоректно сформовані чи недостатньо аргументовані.

5. Якість оформлення роботи.

Основні проблеми 5 критерію:

- курсова робота (проєкту) виконана без дотримання вимог до її оформлення;
- в курсовій роботі наявні грубі граматичні та стилістичні помилки, некоректне оформлення покликання та список використаних літературних джерел;
- не дотримані терміни виконання курсової роботи (проєкту).

6. Співпраця з науковим керівником при підготовці роботи.

Основні проблеми 6 критерію:

- курсова робота (проєкт) підготовлена та подана на кафедру без погодження наукового керівника.

7. Захист курсової роботи (проєкту).

Основні проблеми 7 критерію:

- під час усного захисту курсової роботи (проєкту) автор роботи не може аргументувати основні положення роботи;
- під час усного захисту курсової роботи (проєкту) автор не орієнтується у змісті роботи та не може дати відповіді на поставлені комісією питання;
- автор роботи подав курсову роботу (проєкт) на кафедру але в день публічного захисту не зміг бути присутнім на її захисті (без поважної на те причини).

Отримані бали за курсову роботу (проект) переводять у національну шкалу та шкалу ЄКТС за наведеною таблицею

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Національна шкала оцінювання	Оцінка за шкалою ЄКТС	Основні критерії оцінювання
1	2	3	4
90-100	«відмінно»	A (відмінно)	Матеріал викладено логічно і послідовно, зроблені покликання на нормативні та літературні джерела, обґрунтовано конкретні висновки; чітко і логічно побудовано доповідь під час захисту роботи; надано повні та вичерпні відповіді на запитання і зауваження членів комісії.
82-89	«добре»	B (дуже добре)	Наявність несуттєвих помилок в оформленні роботи, у виступі та відповідях студента під час захисту, що не впливають на загальний рівень якості роботи.
75-81		C (добре)	Автор курсової роботи (проекту) загалом виконав завдання, досяг поставленої мети. Проте допустив окремі помилки як у самій роботі, так і в підготовленій доповіді (наприклад, недостатньо глибоко розкрив зміст одного з розділів, не завжди логічно переходив від одного розділу до іншого, зловживав описовістю при викладенні матеріалу, допустив огріхи в оформленні роботи, не досить впевнено здійснював її захист), однак рівень допущених помилок суттєво не вплинув на якість роботи та її захисту.
67-74	«задовільно»	B (задовільно)	Наявність суттєвих недоліків у змісті й оформленні роботи, поверхнєве осмислення матеріалу, недостатня аргументованість і впевненість під час відповідей на питання.
60-66		E (достатньо)	Курсова робота (проект) за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її виконання та оформлення, має виключно компіляційний характер.

35-59		ЕХ (незадовільно з можливістю повторного складання)	Робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її виконання і оформлення та вимагає суттєвого доопрацювання, а її автор має низький рівень теоретичної підготовки. Тема роботи не розкрита, захист здійснено невпевнено, виявлено слабе володіння матеріалами власної роботи: на поставлені питання студент не відповідає, або допускає суттєві помилки.
34 і менше	«незадовільно»	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу та написання курсової роботи (проєкту))	Представлені матеріали на захист не відповідають вимогам до написання і захисту курсових робіт (проєктів). Студент не в змозі захистити власну роботу. Курсова робота (проєкт) є плагіатом.

Оцінку за курсову роботу (проєкт) виставляють на титульному аркуші та засвідчують підписом наукового керівника і членів комісії.

Позитивну оцінку за курсову роботу (проєкт) вносять у день захисту до екзаменаційної відомості, в індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти та в залікову книжку.

Невчасне виконання курсової роботи (проєкту) вважають академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації у встановленому порядку.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоусова Т.П., Маркітантов Ю.О. Основи наукових досліджень: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. 120 с.
2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ: УкрНДНЦ, 2016. 16 с.
3. Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). Кам'янець-Подільський, 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1LIOReajanExMEnG2DvgdaFNACYWU00UL/view>
4. Концепція розвитку наукової та інноваційної діяльності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/14tBlgzTCAoIGFPXXZSLf-KSNC4cQkD9/view>
5. Кочан І. Українська наукова лексика. Міжнародні компоненти в термінології. Київ : Знання, 2013. 294 с.
6. Кудінов І.О. Основи наукового цитування. 64 с. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-cituvannya.pdf> (дата звернення: 15.01.2024).
7. Методичні рекомендації з написання та оформлення дипломних робіт (проектів) студентами Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка [Електронний ресурс] / уклад.: Л.М. Воєвідко, В.В. Кобильник; [наук. ред С.А. Копилов]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. 48 с.
8. Методичні рекомендації з перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт (проектів), дисертацій здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на рівень унікальності (нова редакція). Кам'янець-Подільський, 2023. URL: <https://drive.google.com/file/d/1-7jI3UaRr8EO9TN95FkegcmpECfJSn2/view>
9. Науково-дослідна робота з політології : методичні рекомендації / упорядники: Г.Б. Вонсович, С.Г. Вонсович, В.В. Кобильник, В.Ю. Маркітантов, А.В. Найчук, О.В. Олійник. Кам'янець-Подільський, 2007. 40 с.
10. Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). Кам'янець-Подільський, 2022. URL https://drive.google.com/file/d/10B_EBvdN4dQSIMUJozdmc2Ti0xY3MzMS1hbjlXLVVQSDZmNjU4/view?resourcekey=0-WAE6ceQZqhHelYoJoPZ3Kg
11. Положення про науково-дослідну роботу здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський. 2022. URL: <https://drive.google.com/file/d/1d3Jn4pDle9N6A4dc54Izg5rN0CjNdVqT/view>

12. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014, № 37-38, С. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 15.01.2024).
13. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2016, № 3, С. 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 15.01.2024).
14. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. С. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.01.2024).
15. Статут Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). Кам'янець-Подільський 2019. URL: https://kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/statut-10_06_2019.pdf
16. Філінюк А., Кліщинський П. Методика наукових досліджень з історії та політології: навчальний посібник для студентів і магістрантів спеціальностей «Історія» і «Політологія» денної і заочної форм навчання закладів вищої освіти. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 130 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи (проєкту)

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра політології та філософії

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЄКТ)

з теми:

« _____ »

Студента (ки) _____ курсу, _____ групи
спеціальності 052 Політологія

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача вищої освіти)

Керівник (ця):

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ наукового керівника)

(Наукове ступінь, вчене звання, посада)

Кількість балів: _____

Оцінка за національною шкалою _____

Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії: _____

(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Кам'янець-Подільський – 2024

Додаток Б

Зразок оформлення змісту курсової роботи (проєкту)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ (за наявності).....	2
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 (НАЗВА)	5
1.1 (Назва).....	5
1.2 (Назва).....	13
РОЗДІЛ 2 (НАЗВА)	22
2.1 (Назва).....	27
2.2 (Назва).....	34
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	41
ДОДАТКИ.....	43
Дотаток А (Назва)	
Дотаток Б (Назва)	

Додаток В

Приклади оформлення бібліографічного опису в списках використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none">1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с.2. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.3. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с.4. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none">1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав Хмельницький, 2015. 166 с.4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none">1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с.3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none">1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.

	<p>3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.</p> <p>4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
Без автора	<p>1. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК Альянс, 2017. 172 с.</p> <p>2. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с.</p> <p>3. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p>
Багатотомні видання	<p>1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с.</p> <p>3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозгова, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозгова. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.</p> <p>4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис.... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p>

	3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	1. Авдеєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок XX ст.) : дис.... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис.... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис.... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i> . 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10-22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i> . 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i> . 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i> . 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. Агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i> . 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Первоцвіт» Г. Ф. Петренка на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Поповича щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. Архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.

Патенти	<p>1. зернозбиральний комбайн: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Марченко М. І., Кополович А. Д., Яким Б. М. Про точність визначення радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Історична спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Закарпатської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Петрик та ін.; Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. іст. музей. Ужгород, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з злочинністю: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 3 / уклад.: О. В. Куріпта, відп. за вип. Н. М. Щур; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 60 с.</p> <p>2. Іван Марченко : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Петрик. Львів : Вид. Центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 9)</p>
<p>Аналітичний бібліографічний запис Складова частина видання (глави, розділу, статті) розділовий знак «дві навскісні риски» («//») можна замінювати крапкою, а відомості про документ (його назву), виділяти шрифтом (наприклад, курсивом).</p>	
Частина видання книги:	<p>1. Якса А. П. Економічна політика держави. <i>Двадцять п'ять років з економічним правом</i> : вибрані праці. Харків, 2017. С. 205-212.</p> <p>2. Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. <i>Педагогіка</i> : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195-197.</p>

<p>Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)</p>	<p>1. Лалак Н. В. Шляхи підвищення мотивації молодших школярів до навчання // Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2011 рік : збірник тез повідомлень. Київ, 2012. С.202-203.</p> <p>2. Максименко Д. В. Методи оперативної діагностики виробничої діяльності підприємства // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці : збірник тез та доповідей I Міжнародної науково практичної конференції (м. Київ, 21 лютого 2013 р.) / відпов. за випуск Мельничук Б.В. Київ, 2013. С.331-335.</p> <p>3. Цехмістров І. І., Перець І.П. Про бюджет. <i>Дослідження проблем в Україні очима молодих вчених</i> : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50-53</p>
<p>Частина довідкового видання</p>	<p>1. Павлик І. М. Право інтелектуальної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 683.</p> <p>2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. <i>Основи педагогіки освіти</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54-55.</p>
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>1. Куцінко Т. О. Адміністративне законодавство України: реалії та перспективи формування // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36-46.</p> <p>2. Безруков С. А., Хмельов А. А. Дослідження циліндричних оболонок. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153-159.</p> <p>3. Хорошилова С. А., Малафіїк Л. О., Хмельов А. А. Моделювання складеної конструкції за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212-218</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>1. Кучеренко О. О. Конституційні права людини і громадянина // Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88-92.</p> <p>2. Коваль Л., Коваль П. Переваги дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>3. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe2. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2017. Vol. 18, No 2. P. 109-118</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Україна очима дітей : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України // Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115-118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf.</p>

3. Хміль І. О. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2016. № 3. С. 20-27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivdannya/vznu/juridichni/VestUr20_15v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).

4. Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково педагогічної системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. *Наука та інновації*. 2016. Т. 12, № 6. С. 6-14. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin12.06.006>.

Додаток Г

Мовні кліше та конструкції, що використовуються у наукових працях

Мовні кліше для формулювання актуальності теми дослідження

Проблема / назване явище заслуговує на особливу увагу серед науковців... Проблема актуальною на сучасному етапі розвитку науки...

Проблема відноситься до найактуальніших...

Проблема є актуальною...

Проблема є дискусійною...

Проблема є не досить розробленою...

Проблема є мало розробленою / недослідженою...

Проблема є цілком на часі...

Проблема заслуговує на особливу увагу...

Проблема не була об'єктом спеціального вивчення...

Проблема перебуває у центрі уваги...

Проблема посідає важливе місце...

Проблема фрагментарно висвітлювалася в..

Проблема цілком є не вирішеною...

Уважного ставлення дослідників останнім часом вимагає питання...

Мовні кліше для опису історії та сучасного стану проблеми

Прийнято вважати, що...

Загальновідомо, що...

На думку (кого?)...

Згідно з поглядами (кого?)...

Як вважають (вважає)...

Наявні погляди щодо цього питання можна класифікувати так...

Дослідженням цієї проблеми у різні часи / періоди займалися...

Цих поглядів дотримуються (дотримується)...

Гіпотезу / припущення про... висунув / запропонував...

Початок тенденції саме такого вивчення поклав...

Нову концепцію (ідею, теорію, гіпотезу) розробили...

Мовні кліше для формулювання мети

Метою є встановити (встановлення)...

Метою є визначити (визначення)...

Мета статті полягає у порівнянні...

У статті вивчаються / виявляються / з'ясовуються...

Мета статті – проаналізувати / описати / охарактеризувати / виявити / порівняти / узагальнити / систематизувати...

Метою роботи є дослідження...

Мовні кліше для переходу до завдань

Поставлена / сформульована мета вимагає / передбачає розв'язання цілої низки конкретних завдань, а саме:...

Для реалізації мети поставлено такі завдання...

Мета зумовила конкретні завдання, а саме:...

Мовні кліше для формулювання завдань

проаналізувати (методику, закономірності, тенденції, проблеми, роль, можливості, реалії та перспективи)...

виявити закономірності...

дослідити особливості...

встановити (закономірності, тенденції, основні закони, принципи, системні ознаки, параметри)...

класифікувати...

описати (особливості, проблеми, параметри, ознаки, структуру, співвіднесеність, зв'язок, аспекти, засади, тенденції)...

обґрунтувати (теорію, тезу, погляди науковців на..., концепцію, перспективи, систему, шляхи розв'язання проблеми)...

узагальнити (досвід, висновки, результати попередніх досліджень, результати експерименту, експериментальні дані, статистичні дані, матеріали дослідження)...

розглянути (проблеми, особливості, параметри, ознаки, структуру, зв'язок, сутність, основні принципи, засади, характер, аспекти, механізми)...

з'ясувати (причини, сутність, особливості, умови, характер, природу й структуру, місце й роль, основні принципи, параметри, закономірності)...

порівняти (позиції, результати, погляди, параметри, різні підходи, наукові концепції, якості, ознаки, функції, дефініції)...

охарактеризувати (сутність, сучасний стан, значення, механізм, основні напрямки, особливості, передумови, якості, причини, принципи)...

відстежити (процес, логіку, факти, причини, можливості, умови)...

запропонувати (нові підходи, шляхи розв'язання проблеми, класифікацію, рекомендації, нові методики дослідження)...

сформулювати (закони, принципи, завдання, правила, висновки, рекомендації щодо, позицію щодо)...

навести (теорію, загальну характеристику, вагомий статистичний матеріал, відомості, характеристики, класифікації, типології)

Перехід до основного викладу матеріалу

Є підстави вважати...

Перевіримо висунуте припущення...

Однією з найважливіших особливостей досліджуваного об'єкта є...

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дозволяє проілюструвати певні спостереження...

Матеріали здійсненого обстеження дозволяють згрупувати / узагальнити / уточнити / конкретизувати / класифікувати / провести нову таксономію...

Вдалося зафіксувати / з'ясувати / помітити певні закономірності...

Логічні переходи від одного аспекту до іншого

Як було сказано (показано, зауважено, зазначено, встановлено, виявлено, з'ясовано)...

Як свідчать дані (результати)...

Як уже вказувалося / підкреслювалося вище / раніше...

Вище йшлося про...

Згідно з цим...

Відповідно до цього...

У зв'язку з цим...

У зв'язку з викладеним вище...

Далі з'ясуємо...

У такий же спосіб знаходить свій вияв...

Доповнення або уточнення інформації

також...

при чому...

при тому...

разом з тим...

крім того...

більше того...

до речі...

між іншим...

головним чином...

особливо...

точніше...

маємо на увазі...

по суті...

втім...

(у)все-таки...

тим більше, що...

у тому числі...

тобто...

а саме...

Порівняння або протиставлення

однак...

проте...

але...

навпаки...

аналогічно (до чого?)...

таким же чином...

так само... так само, як і... не лише..., але й... порівняно з... на протигагу (чому?)...	з одного боку..., з іншого боку... у той же час, як... разом із тим... тим більше, що...
---	---

Детальний аналіз об'єкта дослідження

у цьому розумінні... взагалі... зокрема... як правило... в основному... практично... по суті...	з одного боку... з іншого боку... крім того... окрім... у контексті... за концепцією... між іншим... більше того...
---	--

Виокремлення певного аспекту інформації

головне при цьому... зупинимося на головному... необхідно зазначити, що...	маємо підкреслити / зауважити, що... слід мати на увазі / враховувати, що... характерно, що...
--	---

Висловлення об'єктивної оцінки

що... безперечно, що... безсумнівно, що... очевидно, що... насправді... безсумнівно, але...	швидше за все... досвід (розрахунки, аналіз) підтвер- див... як відомо... загальновідомо, що... згідно з поглядами... дослідження показало, що...
--	---

Висловлення суб'єктивної оцінки

вважаємо, що... здається, що... на наш погляд... за нашим переконанням... уявляється вірогідним / правомір- ним...	викликає сумнів... точка зору автора, що збігається з нашою, ... вірогідно... ймовірно...
---	---

Висловлювання впевненості

Є впевненість у тому, що... Переконливим є погляд знаних	Ці факти переконують у (чому?)... Автор переконливо доводить, що...
---	--

авторитетів у цій галузі на (що?)...	Результати дослідження підтверджують справедливість (чого?)...
Не можна не зважати на те, що...	Можна з упевненістю сказати, що...
Доведено, що...	У цьому аспекті варто взяти до уваги...
Є очевидним, що...	

Висловлення критики, незгоди, спростування

Не можна погодитися...
Навряд чи можна погодитися...
Є підстави дорікати в неточності...
Є серйозні заперечення щодо...
Необґрунтовано стверджується...
Є дискусійним питання...
Низка сумнівів та зауважень виникає при...
Певний сумнів викликають наведені приклади / статистичні дані / припущення щодо...

Узагальнення в тексті

відтак...	це свідчить про...
отже,...	нарешті...
у підсумку...	сформулюємо висновок...
в/у результаті...	одним словом...
усе це свідчить про те, що...	підбиваючи підсумки, ...
є очевидним, що...	резюмуючи, ...
це дозволяє зробити висновок...	

Ілюстрації до теоретичних викладок

наприклад,...	проілюструємо викладене вище яскравими прикладами...
як приклад...	розглянемо приклад...
прикладом може бути / слугувати...	проаналізуємо типові приклади...
наведемо приклад...	унаочнимо...

Висновки

Отже, проведене дослідження (виконаний аналіз) підтверджує, що...
Отже, є всі підстави зробити такий висновок:...
Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про...
Відтак, можна впевнено стверджувати, що...
Сформулюємо основні висновки...
Здійснене дослідження дає можливість / дозволяє зробити такі висновки:...
Проведене дослідження дало можливість сформулювати такі висновки:...

Конструкції, що характеризують об'єкт аналізу та його структуру

У роботі... / книзі... / монографії... / статті... / документі... / першому (другому..., цьому) розділі...

Робота (книга, монографія, збірник) складається зі вступу, чотирьох (трьох, семи, ...) розділів (глав, частин) і висновків / з двадцяти статей...;

Робота написана колективом авторів у такому складі: ...

У подальших розділах (статтях)...

Конструкції, що характеризують змісту наукового дослідження

Стаття (книга, монографія, розділ ...) дає уявлення / мість відомості / присвячена

– про (що);

– є (чим);

– містить (що).

– розгляду / аналізу / викладу (чого)

Автор приходить до висновку / завершує роботу теза (про що);

Розділ (стаття, книга, монографія ...) завершується розглядом (оглядом, аналізом, характеристикою) (чого);

Аналіз закінчується висновком про те, що ...

Конструкції «хто робить що»

Автор(-и)
науковець(-ці)
дослідник (-и)

– обґрунтовує / описує / висвітлює / ... (-ють) (яку) гіпотезу; (які) погляди; особливості / явища чого;

– виділяє (-ють) такі основні риси чого;
– досліджує (-ють) лише ті питання, які ...;

– вбачає (-ють) своє завдання у тому, щоб...

– акцентує (-ють) свою увагу на чому;

– аналізує (-ють) яку проблему;

– торкається (-ються) таких проблем, як...;

– розвиває (-ють) ідеї / результати чого, чиї;

– зазначає (-ють) / підкреслює (-ють) / показує (-ють) / класифікує (-ють) що...;

	<ul style="list-style-type: none"> – викладає (-ють) свій підхід до чого; – детально зупиняється (-ються) на чому.
Конструкції при прямому і непрямому цитуванні	
<p>..., на думку автора (-ів), ...</p> <p>..., за визначенням автора (-ів), ...</p> <p>..., як зауважує (-ють) автор (-и), ...</p> <p>...</p> <p>..., як зазначає (-ють) автор (-и) у вступі до першого розділу, ...</p> <p>Водночас, як підкреслює (-ють) автор (-и), ...</p> <p>Проте, як вказує (-ють) автор (-и), ...</p> <p>...</p> <p>..., зазначається в роботі, ...</p> <p>..., підкреслюється в роботі, ...</p> <p>..., констатується в зв'язку з цим</p>	<p>..., зазначається далі, ...</p> <p>..., зазначається з цього приводу в статті, ...</p> <p>..., підкреслюється в статті, ...</p> <p>«..., – говориться в роботі, –...»</p> <p>«..., – пише автор, – ...»</p> <p>Автор акцентує увагу на тому, що...</p> <p>Автор звертає увагу на те, що...</p> <p>Автор виходить з того, що...</p> <p>Автор вважає правомірною тезу про те, що...</p> <p>Автор стверджує, що...</p> <p>У роботі йдеться про те, що...</p>
Кліше хронологічної послідовності та порядку викладення матеріалу	
<p>спочатку, насамперед, у першу чергу</p> <p>першим / наступним / попереднім кроком</p> <p>одночасно, у той же час</p> <p>поруч з цим, поряд з таким</p> <p>попередньо, вище, раніше</p> <p>ще раз, знову</p>	<p>потім, нижче, після цього</p> <p>згодом, далі, пізніше</p> <p>по-перше, по-друге і т.п.</p> <p>зараз, нині, у цей (на цей) час, до цього часу</p> <p>у минулі роки, останнім часом, останнього часу</p>
Зіставлення та протиставлення	
<p>але, втім, а проте, та, однак, зрештою</p> <p>як..., так і...; так само, як і ...</p> <p>не тільки, але і (й)</p> <p>порівняно з; якщо..., то...</p>	<p>на відміну, навпаки, на протигагу</p> <p>аналогічно, таким чином, також</p> <p>з одного боку, з іншого боку</p> <p>у той час, як; разом з тим</p>
Кліше для доповнення або уточнення тексту	
<p>також і, до того ж, при цьому, разом з тим</p> <p>окрім / більше того</p>	<p>понад</p> <p>особливо, а надто</p>

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ВІННІЧУК Ольга Василівна,
кандидат політичних наук, доцент, завідувач кафедри
політології та філософії, Кам'янець-Подільський
національний університет імені Івана Огієнка

РУДА Леся Андріївна,
кандидат політичних наук, асистент кафедри політології
та філософії, Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

**ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ**

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Підписано 27.03.2024. Формат 60x84/16. Гарнітура «Arial».
Об'єм даних 1,4 Мб. Обл.-вид. арк. 1,7. Зам. № 1097.

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Свідоцтво серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.

Виготовлено в Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.